

OP EN TOP ROOMS.

In zijn ouderdom gekromd onder de last van zijn pontificaal gewaad opende de paus de Porta Santa, de Heilige Deur. Het heilig jaar 2000 is aangebroken en zal duren tot het volgende kerstfeest. Dan gaat de deur weer dicht. Dankzij de media kon de gehele wereld er getuige van zijn. En dat was geen bijkomstigheid. 'Het jubeljaar treft eenieder, gewild of ongewild' beweert Antoine Bodar in een toelichting die hij bij deze plechtigheid schreef (*Trouw*, 23 december 1999/14). Hij noemt dat een overvloed aan pretentie die mee komt met het missionair karakter van de kerk. Wij noemen deze pretentie ongehoord en op en top rooms.

Traditie.

Historisch gezien rust het heilig jaar op een wankele basis. Bodar vertelt dat paus Bonifatius VIII er in het jaar 1300 mee begon om tegemoet te komen aan de spontane wens van de burgers van Rome. Zij verwachtten voor dat jaar 'buitengewone vergiffenis van bedreven zonden en bijzondere barmhartigheid van God.' Op zich is deze verwachting al wonderlijk. Is er dan vergeving van soorten? Is Gods barmhartigheid nu eens gewoon en dan weer bijzonder? Maar waar het nu om gaat is, wat Bodar verzwijgt, de grond waarop Bonifatius het jaar 1300 heilig verklaarde. Hij begint zijn bul '*Antiquorum habet*' van 22 februari 1300 als volgt: 'Een betrouwbaar verhaal van de ouden zegt dat hen die naar de eerwaardige basiliek van de apostelvorst in de stad kwamen, rijke vermindering en kwijtschelding van zonden verleend werden.' Een betrouwbaar verhaal! Dat slaat kennelijk op het verhaal van een 107 jarige grijsaard die beweerde dat zijn vader in het jaar 1200 ook een dergelijke kwijtschelding kreeg. Hoewel archiefonderzoek geen bewijs voor deze bewering leverde knoopte de paus wel bij deze 'traditie' aan: 'Wij nu ... bevestigen deze vermindering en kwijtschelding en keuren haar goed krachtens apostolische autoriteit.' En zo lezen we '...krachtens de volheid van de apostolische volmacht zullen wij verlenen en verlenen wij allen die deze huidige en iedere volgende honderdste jaar eerbiedig naar deze basiliek komt, echt boete doet en gebiecht heeft ... niet alleen volle en overvloedige maar zelfs de volste vergeving van al hun zonden.'

Hier is de basis bijzonder dubieus. Het pauselijk gezag dekt een onbewezen verhaal en verleent op grond daarvan vergeving tot in lengte van eeuwen! We zien paus en traditie. Het heilig jaar is Rome ten voeten uit.

Jubeljaar.

Het is bij deze wankele basis in de traditie en het pauselijk gezag niet gebleven. Tenminste, het lijkt dat er een schriftuurlijk grond gevonden is in het oudtestamentische jubeljaar. Bodar wijst op deze parallel. Al aan de joden is in Lev. 25:8-12 'het heilige jaar als jubeljaar opgedragen, als jaar van verzoening in vrede en rust' en hij verbindt daaraan het optreden van de Here Jezus in de synagoge van Kapernaüm (Luk 4) toen de Here de profetie van Jesaja 61 las en op zichzelf betrok.

Het lijkt dat paus Clemens VI daaraan dacht toen hij niet het honderdste maar het vijftigste jaar (1350) heilig verklaarde. Was elk vijftigste jaar geen jubeljaar? In onze eeuw schreef Pius XI, die 1925 als heilig jaar aanwees: wat bij de joden in het jubeljaar gebeurde 'gebeurt en geschiedt ook bij ons nog rijker in het Verzoenjaar. Allen

namelijk, die in de loop van het grote jubileum in boetvaardige gezindheid de heilzame geboden van de apostolische stoel vervullen herstellen enerzijds volledig de volheid van verdienste en gaven die ze door hun zonden verloren hadden en ontvangen ze terug, anderzijds worden ze zo onttrokken aan de harde heerschappij van Satan dat ze de vrijheid terugkrijgen waardoor Christus ons bevrijd heeft (Gal.4:3) en ze worden tenslotte van alle straffen, die ze voor hun zonden en fouten moesten betalen, vanwege de overvloedige verdienste van Jezus Christus, de zalige maagd Maria en de heiligen, volledig verlost.' (pauselijke brief *'Infinitus Dei misericordia'* d.d. 29 mei 1924).

Deze parallel is wel al te gemakkelijk en al te pretentius!

Toen de Here de profetie uit Jesaja had voorgelezen verklaarde Hij 'heden is dit schriftwoord in uw oren vervuld.' (Luk.4:21). De vervulling ligt in zijn leven en werk. Hij is het die bevrijdt. Het jubeljaar is door Hem vervuld.

Dit is nog duidelijker als men met J. van Bruggen bij Lukas niet zozeer het jubeljaarmotief leest. Het jubeljaar speelt in Jes. 61 en Luk.4 wel een rol, 'maar in verband met de realiteit van een door de Geest gezalfde.' Het gaat niet om een jaar. 'Zoals het jubeljaar steeds opnieuw blijdschap en bevrijding bracht, zo komt nu de aangename tijd van de HERE die bevrijdt en herstelt. Niet door een jaar, maar door een Gezalfde.' (Lukas/124). Christus vraagt aandacht voor *zichzelf!* Hij is de gezalfde. Hij vraagt dat wij Hem geloven en ons door Hem laten bevrijden.

Dat wordt uitvoerig duidelijk gemaakt in de Hebreeënbrief. Daar lezen we dat wij door Christus met vrijmoedigheid mogen toegaan tot de troon van de genade (Hebr.4). Hij verricht in de hemel voor ons de liturgie (Hebr.8). Hij is onze enige hogepriester. Door Christus is aan de oudtestamentische schaduwen een einde gekomen. 'Daarom moeten de christenen die niet langer handhaven. Toch blijft voor ons de waarheid en de inhoud ervan in Christus in wie zij hun vervulling hebben.' (art.25 Nederlandse Geloofsbelijdenis). Deze vervulling laat geen ruimte voor een kerkelijk heilig jaar.

Sleutel en kerkschat.

Bij een heilig jaar behoort een bijzondere aflaat. Zo was het in 1300 bij Bonifatius VIII, zo is het nog bij Johannes Paulus II in het jaar 2000. Deze aflaat is verbonden aan Rome - daar is de heilige deur.

Het openen van die deur heeft, wanneer we op Bodar afgaan, een pretentieuze symboliek. 'De deur gaat open voor wie de sleutel heeft. En draagt niet Petrus de sleutels van het rijk der hemelen?. Daarmee is de aflaat onverbreekelijk verbonden aan de persoon van de paus en de kerk te Rome. Dáár is de Porta Sancta. En dat is niet voor niets.

Voor het verkrijgen van een aflaat is de sleutelmacht onmisbaar. Een aflaat wordt verleend uit de schat van de kerk. Bodar licht dat toe met de opmerking 'de kerk heeft immers het gezag "de schat der voldoeningen van Christus en de heiligen naar eigen inzicht toe te passen en uit te delen.'" Dat is in 1967 (nog maar 32 jaar geleden!) nog gezegd door paus Paulus VI en hij zei daarin niets anders dan Clemens die in 1343 zei dat Christus deze schat 'ter heilzame uitdeling aan de gelovigen door de zalige Petrus, de sleuteldrager des hemels en zijn opvolgers, zijn plaatsvervanger op aarde, (heeft) achtergelaten...' De kerk, met de paus aan het hoofd, deelt de schatten uit.

De kerk heeft dus het beheer over de kerkschat. En deze schat bestaat uit de voldoeningen van Christus en de heiligen. In de pauselijke brief van 1924 worden de 'overvloedige verdienste van Jezus Christus, de zalige maagd Maria en de heiligen'

genoemd. Ook deze opvatting vinden we al in 1343. Volgens Clemens leveren 'de verdienste van de heilige moeder van God en van alle verkorenen van de eerste rechtvaardige tot de laatste' een bijdrage aan de overvloedigheid van de kerkschat. Troostvol wordt eraan toegevoegd dat je niet bang hoeft te zijn dat deze schat uitgeput raakt. Dat komt door de 'onbegrensde verdienste van Christus...als ook daarom dat de overmaat van de verdienste zelf des te meer groeit naarmate meer mensen op grond van zijn aanwending tot gerechtigheid getrokken wordt.'

De kerkschat waar de paus uit put wordt dus geproduceerd door Christus in samenwerking met de kerk. Daarin functioneert de roomse leer van de goede werken. En daaraan verbonden is de verering van de heiligen, met Maria voorop. De kerk is daarbij onmisbaar. Zij houdt uitdeling op pauselijk gezag. En door die uitdeling trekt zij mensen tot de gerechtigheid. Zo zorgt de kerk er zelf voor dat haar schat niet uitgeput raakt. Hoe meer ze uitdeelt hoe groter haar schat wordt! Zo bouwt de kerk haar eigen rijkdom. Roomser kan het niet.

Wat zei Luther in zijn 95 stellingen ook al weer over de schat van de kerk? 'Wij zeggen op goede gronden en zonder lichtvaardigheid dat deze schat de sleutelmacht van de kerk is die haar door de verdienste van Christus geschonken is' (stelling 60). Hij vult dat aan in stelling 62 'de goede en echte schat van de kerk is het heilig evangelie van de heerlijkheid en de genade van God.' De schat van de kerk ligt in de verbinding van de sleutelmacht met het evangelie van de genade dat bediend wordt. Van hieruit loopt een lijn naar zondag 31 van de Heidelbergse Catechismus waar de verkondiging van het evangelie de eerste sleutel van het koninkrijk der hemelen wordt genoemd. Dan zijn we wel helemaal weg uit de sfeer van de verdienste van de heiligen of van de kerk. We horen de genade verkondigen die geloof vraagt.

Daarmee is de kerk ook bevrijdt van de onkatholieke binding aan de paus en aan Rome. Wij belijden dat de katholieke kerk niet is 'gevestigd in, gebonden aan, of beperkt tot een bepaalde plaats, of gebonden aan bepaalde personen.' (art.27 Nederlandse Geloofsbelijdenis) De belijdenis verwijst dan o.a. naar het gesprek van de Here Jezus met de samaritaanse vrouw. Hij zei 'de ure komt, dat gij noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden.' (Joh.4:21) Dat zei Hij niet omdat er een andere plaats (Rome of een andere bedevaartsplaats) zou worden aangewezen om God te aanbidden, maar omdat de Vader waarachtige bidders zoekt die Hem aanbidden in geest en in waarheid. We kunnen daarbij denken aan het zoeken van de Vader 'door de heilige Geest, zoals Jezus de Messias die in hoge mate draagt...Het is Hem zoeken waar Hij zichzelf presenteert en openbaart, namelijk in de persoon van Christus. Jezus verwijst hier naar zichzelf als de nieuwe tempel van God, het kerkelijk centrum van de nabije toekomst.' De verering die de Here hier bedoelt 'is niet langer aan een bepaalde plaats gebonden, maar des te meer aan een bepaalde persoon: Jezus de Messias, Gods zoon.' (P.H.R. van Houwelingen, *Johannes*/116). Christus tegenover Rome. Zijn kerk is niet aan plaats of persoon gebonden maar, verspreid als ze is over de gehele wereld toch met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, door de kracht van het geloof." (art. 27)

Claim.

Het heilig jaar brengt ook een ongehoorde claim met zich mee Het is niet alleen voor de roomsen maar voor de gehele mensheid van betekenis. De kerk is missionair. De paus

smeekte Gods genade af 'over de stad en de wereld, over de christenen en alle andere mensen, of zij nu andere godsdiensten aanhangen dan wel zich algemeen religieus noemen. of Gods bestaan volledig loochenen. Het jubeljaar betreft eenieder, gewild of ongewild, aanvaard of afgewezen.' Daarbij komen het eerst de andere christenen in het blikveld. 'Het jubileumjaar 2000 gaat niettemin allereerst alle christenen aan en is zo viering van de oecumene, het godsgeschenk van de twintigste eeuw.' Aldus Bodar. Op het eerste gezicht ligt deze betrokkenheid van christenen en van de wereld voor de hand. Natuurlijk worden de mensen voor wie men voorbede doet in dat gebed betrokken. Wat dat aangaat heeft het gebed van een paus op de drempel van het heilig jaar geen meerwaarde boven de voorbede van een privé-gelovige die 's avonds knielt voor z'n bed. Maar in Bodars toelichting schuilt een veel sterkere claim die zichtbaar wordt wanneer we het zetten in het licht van de roomse leer over de kerk.

Het Tweede Vaticaans Concilie noemde de kerk 'als het ware het sacrament, dat wil zeggen het teken en het instrument van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht.' (*Lumen Gentium*/1) verg. *LG*/9). Het concilie gaf een sacramentele betekenis aan de kerk. Ze is een *afbeelding* (teken) van de eenheid met God en van de mensheid. Tegelijk *bewerkt* (instrument) ze deze eenheid. Deze kerk bestaat volgens het concilie 'in de kerk, die door de opvolger van Petrus en de met hem verenigde Bisschoppen wordt bestuurd.' De heiliging en de waarheid bij andere christenen worden niet ontkend, maar dat zijn zaken die 'als de eigen gaven van Christus' kerk (*dus van de roomse kerk!* vdj), naar de katholieke eenheid heenstuwen' (*LG*/8). Het goede in andere kerken wordt hier geclaimd als gaven van de roomse kerk! En deze gaven stuwen naar de eenheid - ze hebben kennelijk een innerlijke dynamiek die de roomse eenheid bevordert! Op deze wijze wordt de gehele christenheid geannexeerd. En niet alleen de christenheid.

De kerk is wezenlijk missionair. Tot de 'katholieke eenheid van het Godsvolk, waardoor de wereldvrede voorafgebeeld (*teken* vdj) en bevordert (*instrument*, vdj) wordt, zijn dus alle mensen geroepen.' (*LG*/13). De inspanning om hen met het evangelie te bereiken culmineert in de eucharistie. 'Aan de priester komt het toe, de uitbouw van het Lichaam door het eucharistisch offer te voltooien.' Zo doet de kerk de profetie over de wereldwijde verering van God (Mal. 1:11) in vervulling gaan. De missionaire kerk functioneert sacramenteel.

Nu leert de roomse kerk van oudsher over de sacramenten dat zij objectieve krachtadigheid (G.C.Berkouwer, *De sacramenten*/76) hebben. Anders gezegd, wat de genade bewerkt voltrekt zich door de bediening van het sacrament. Wanneer de kerk op die wijze sacramenteel is (instrument) is zij in staat de katholieke eenheid te bewerken. Het is de priester die deze katholiciteit voltrekt in het offer van de roomse mis. Hij voltooit uitbouw van de kerk en de inlijving van de mensheid. In die context staat het gebed van de kerk voor de wereld. 'Zo dan bidt en werkt de Kerk, opdat heel de wereld zo groot als ze is, zou binnengaan in het Volk van God.' (*LG*/17)

Wanneer we tegen deze achtergrond de paus zien knielen op de drempel van het heilige jaar herkennen we hem als de opperpriester die inlijving van de mensheid voltooit. Zo kun je inderdaad beweren dat het Heilig jaar 'eenieder aangaat, gewild of ongewild, aanvaard of afgewezen.' In de grond van de zaak is het een brutale usurpatie op grond van roomse katholiciteitsaanspraken.

Symboliek.

Het heilig jaar begon met de symbolische opening van de Heilige Deur. Het is duidelijk dat deze symboliek een samenballing is van allerlei elementen van de roomse leer. Bovendien is de symboliek van deze handeling geheel willekeurig. Dat blijkt uit de betekenis die deze deur gegeven wordt.

Bij de opening werd gezongen 'Dit is de deur van de Heer. De rechtvaardigen zullen hier binnen gaan' uit psalm 118. Dat slaat in die psalm op de poort van de tempel. Het heeft niets te maken met een deur in het Vaticaan. En hoe willekeurige die toepassing is blijkt als Bodar bij deze deur ook verwijst naar Christus die zichzelf de deur der schapen noemt (Joh.10). Alleen op de klank af kun je deze woorden verbinden aan de tempelpoort uit het oude verbond.

En dan te bedenken dat deze heilige deur aan het eind van het jaar weer gesloten wordt! Wat is daarvan dan de symboliek? Is er dan geen toegang meer tot het heil? Gaat de deur der schapen dan op slot? Dat zal de roomse kerk niet beweren. Maar daarom is de symboliek van de heilige deur zo willekeurig. Als menselijke symboliek geeft ze dan ook geen echt houvast.

Rome - Reformatie.

Ons houvast ligt in de boodschap van de genade die we door het geloof ontvangen zonder verdienste van onze kant. Het heilig jaar dat op en top rooms blijkt te zijn laat zien hoe actueel de reformatie is met haar sola gratia, sola fide en het sola scriptura. Dat is het enige houvast van de katholieke kerk van Christus.

Dat raakt ook de tekens van die kerk. Zij leeft niet bij een willekeurige symboliek - hoe prachtig die ook schittert voor het oog van de gehele wereld - die mensen hebben bedacht. Ze heeft twee tekens waaraan Christus zelf een betekenis heeft gehecht: de doop en het avondmaal. Daarin ziet ze haar troost en daardoor wordt ze ervan verzekerd dat zij bij de Here God altijd toegang heeft en eeuwig mag leven in gemeenschap met Christus door de kracht van zijn Geest.